

ВЯЛІКІ...
Так яго называлі заўсёды і на-
зваюць сёння, у сутую гадаві-
ну з дня нараджэння. Усе і ўсюды.
Непераўздзены...

І гэтак слова гучыць на розных
мовах свету, мабыць, зусім невыпад-
кова, бо і тады, калі яго можна бы-
ло ўбачыць у рэпетыцыйнай зале, на
сцэне МХАТа і ў вядомым цылер
усім людзям мастацтва, як Ясная
Палана або рэлізійскія «Пенаты», dome
у Ляонцёўскім завулку ў Маскве, ён
быў ужо для сваіх калег па мастацтву
непераўздзеным акцёрам, рэжысё-
рам, настаўнікам і даследчыкам. З
цягам часу яго здобыткі і творчыя
дасягненні робяцца выдатнымі ўзо-
рамі для новых талентаў.

Геніяльны...
Да гэтага слова будучы звартацца,
каб вызначыць яго месца сярэд вы-
датных, дэталіраваных, другіх —
прыклады самаахварнага служэння
тэатру, тэатра — каштоўны вопыт ін-
тэрпрэтацыі і ўвасаблення літаратур-
ных вобразаў на сцэне. Калі ж мы
вымаўляем прозвішча Станіслаўскага,
дык уяўляем сабе і тэатрычку, і ста-
ральніка наватарскіх для свайго ча-
су прыёму, без якіх акцёрскае ма-
стацтва наўрад ці рухалася б напе-
рад з такім вялікім поспехам. Ён быў
стваральнікам не толькі пэўнай «сі-
стэмы» жыцця акцёра на сцэне, але
і арганізатарам драматычных і опер-
ных тэатраў, якія і да гэтага часу
убагачаюць мастацтва свету.

Адначасна ў дні святкавання знамяна-
льнай даты нараджэння гэтага чалавек
назваецца і па-сардэчнаму проста, з
жыццёвай павагай і шанаваннем —
Констанцін Сяргеевіч. Радзі і тэлеба-
чача даносяць да нас галасы тых,
хто вымаўляў так, звартаючыся да
самага Констанціна Сяргеевіча, —
яго папелічкі і вучню.

Станіслаўскі быў сапраўды прыго-
жым чалавекам — у вышэйшым зна-
чэнні гэтага слова. Яму было ўдзі-
вае ўсё чалавечэ, акрамя, магчыма,
аднаго — карыслівасці і ўсяго,
што спадарожнічае гэтаму.

Купец Аляксееў, акцёр-аматар
Станіслаўскі, артыст і рэжысёр ства-
раны ім разам з Ул. І. Немировичем-
Данчанкам. Мастацтва тэатра, пісь-
меннік-мемуарыст і вучоны-даслед-
чык, настаўнік творчай маладзці, рэ-
жысёр і тэатральны практык, за-
сновальнік студыі, якія потым сталі
самастаяльнымі творчымі арганіза-
цыямі, дырэктар Акадэмічнай сцэны,
народны артыст СССР, — ён па-дзі-
вава даверліва смяяўся і, бывала,
мог плакаць ад аднаго. Ён заўваж і
веліч узаўваж натхнення, і мукі пошу-
каў тых тэрмінаў і палажэнняў, якія
цяпер складваюць навуку аб мастац-
тве акцёра. Яму былі вядомыя і хві-
ліны роспачу, калі ён лічыў, быццам
уся яго праца марная і зайшла ў ту-
плік, і часы ўзраўнавання набліжаны да
вялікіх ісцін.

Бадай, больш за ўсё прываблівае ў
ім яго ўнутранае адчуванне, наколікі
граница адзіна і суладна ў ма-
стацтве тэатра практыка і тэорыя, тра-
дыцыя і наватарства. Разумны і ра-
зумны, ён не быў рэцыялістам-га-
лавацікам. Натхнёны лютэнінкі,
здольны амець цалкам аддаць сябе
пад уладу чалавек не для ўсяго, а для
дзялі мары, ён забараняў сваёму су-
мленню адрывацца ад жыццёвай праў-
ды.

Констанцін Сяргеевіч быў шчаслі-
вым, бо здолеў зрабіць яму шмат
жыцця са сваіх запавятай мар і імкнен-
няў. Калі нешта і засталася ў яго
незавяршаным, дык толькі таму, што
час нязмушлена адмавае чалавеку
пэўныя тэрміны: творца не паспявае
дапісаць пазмы, дамаляваць карціны,
настаўіць усе хвалючыя яго п'есы...
Але шчасце Станіслаўскага з'яе яшчэ
адным дзівам. Гэта — адрыццё,
збіранне і выхаванне талентаў. Яму
былі патрэбны не вучні-раменікі, хай
сабе і надта добрасумленныя; яго ва-
лілі вучні-папелічкі, вучні-саюзнікі,
здольныя творча ўспрымаць і ўбага-
чаць уласнымі знаходкамі і вопытам
уроку свайго настаўніка.

І Мастацкі тэатр, і «сістэма» Стані-

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦСЯ!

Дзітарый і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

ГОД ВІДАНА 31-ы
№ 6 [1747] Пятніца 18 студзеня 1963 года Цана 4 кап.

ЭПОХАЙ НАРОДЖАННЫ

слаўскага нарадзіліся ў адзак на за-
паўрабаванне часу. Неаднаразова
падкрэслівалася сімвалічнае значэнне
першапачатковай назвы той тэатраль-
най справы, якую пачыналі заснаваль-
нікі МХАТа, — Агульнадаступны.
Жыццё вымагае, каб ён уярэце
рашад быў — такі тэатр — у Расіі на-
пярэдадні вялікіх сацыяльна-громад-
скіх зрухаў.

І рэпертуар МХАТа, і «сістэма» Стані-
слаўскага ствараліся ва ўмовах на-
дзюдзючай рэвалюцыйнай змены
ўсяго ладу жыцця ў краіне. Зусім не
выпадкова на заслоне тэатральнай
сцэны пражыў высяці крылатую
карыку, і пад столь будынка ў былым
Камергерскім завулку ў Маскве ўзя-
лі словы-заклікі Максіма Горькага,
гэтага ваяўніка бурэвяснік рэвалю-
цыі.

Вядома, нельга шукаць прамаліней-
най залежнасці такой духоўнай галі-
ны, як тэорыя акцёрскага мастацтва,
ад грамадска-палітычнага развіцця,
але карысна зварнуць увагу на тое,
што Станіслаўскі вызначыў у сваёй
«сістэме» такія паняцці, як «задача»,
«скрэснае дзеянне», «звышзадача»...
Ці не адбылася тут пэўным чынам тое,
чым жыла перадавая думка краіны,
пралетарыят якой вырашаў тады вя-
лікія задачы класовай барацьбы!

Успомнім, як у адным са сваіх лі-
стоў А. П. Чэхаў, якая калі ствараў
«Чайку», падкрэсліў: «Вы пытаецеся
ў апошнім пісьме: «Што павінен жа-
даць цылер рускі чалавек? Вось мой
адказ: жадаць». Прыгадаем, што «за-
дача» акцёра ў ролі, паводле «сіст-
мы» Станіслаўскага, і ёсць адзак на
пытанне — «чаго я жадаю-хачу?»
Гэта — у прыватным разуменні. У
вялікім сэнсе рускі чалавек са сцэны
таганаснага МХАТа абяцаў вуснамі
гораўскага машыніста Ніла, што
правы не даюць, а б'юць, што ча-
лавец павінен сам заваяваць сваё
права. Гэта — грамадская задача, што
вынікала з жадання мільёнаў, і за
яе зборай тэатра замагані К. С.
Станіслаўскі. Так жыццё ўмешвалася
ў тэорыю.

Станіслаўскі выдатна ведаў свет
мастацтва і адчуваў запатрабаванне
вялікага свету барацьбы за лепшую
будучыню на зямлі. Здалася б, ад-
калі ён мог чэрпаць весткі пра не-
дзёўныя інтарсы народнага жыцця,
ён, чалавек тэатра, увесь час якога
прысвечаны рэпетыцыям, гутаркам з
драматычнымі і мастацкімі, урокам
ў студыях. А ён — чэрпаў! І тады, калі
ўзыхваўся ў падаток чэхавскіх п'ес,
і калі сустракаўся ў маскоўскіх на-
чальках з героямі Максіма Горькага,
і калі гутарыў з судзеямі па завулку,
якія толькі будвалі барыкады на
Краснай Прэсні, — усюды. Пра
Мальера Станіслаўскі аднойчы ска-
заў: «ён апісавае тое, што бачыў і ве-
дае. Але, як геній, ён ведае ўсё». Ха-
ба не стасуюцца гэтыя словы да са-
мага Станіслаўскага!

І сваё вучнёў ён выхоўваў у тым
жэ духу. Каб яны ведалі ўсё, што не-
абходна для пільнай працы ў тэатры.
Не дзеля таго, каб з'яўляліся новыя
прэзідэнты на званне генія, а дзеля
адной і адзінай мэты — прэўдэлага
аднастравання жыццёвай праўды ў
дэканірацы мастацкай форме.

Трэба быць бязмежна ўдзячным
яму за тое, што ён выхоўваў такіх вуч-

няў. І неспрэчна, і з дэпамогай
свайго самага прагрэсіўнага вучэння.
Дваццаце стагоддзе ў галіне сцэні-
чнага мастацтва развіваецца пад ўла-
дарным уплывам вучэння Станіслаў-
скага. Яно — з тых жывых і жыва-
творных тэорыяў, якія калі і робяцца
догмай, дык толькі для халодных ра-
месніку і шклярю-начотчыкаў. Са-
праўды творчым шукальнікам у ма-
стацтве яно адрывае дзяткі для
наватарскіх крокаў.

Дарэчы будзе прыгадаць словы
М. Горькага, звернутыя да Станіслаў-
скага: «Вы стварылі вельмі сапідную
армію на дзіва таленавітых работні-
каў сцэны, многія з іх, ідучы вашым
шляхам, сталі таксама настаўнікамі
сцэнічнага мастацтва, выхавалі і па-
стаўляю выхоўваючы новыя групы
выдатных дзючю сцэны. Вось работа
ваша, культурнае значэнне якой,
здаецца, яшчэ недацэнена. І калі
Саюз Саветаў павінен аддзячыць
вас, дык гэтая падзяка павіна выно-
сіцца вам перш за ўсё за гэтую вашу
нябачную і, вядома, найчужэйшую
работу па стварэнню лепшых у свеце
артыстаў тэатральнага мастацтва».

Ва ўдзячнасці гэтай ёсць і шырае
пачуццё беларускага народа. Наш
прафесійналы тэатр, народны
Вялікім Кастрычнікам, стаў вядомы
ва ўсім свеце такім, які ён ёсць, ме-
навіта таму, што яго чуждоўныя май-
стры выхоўваліся пад непасрэдным
уплывам ідэй і прынцыпаў Стані-
слаўскага. Таленавіты і дэталіраваны
беларускія маладыя артысты натхнё-
на ўчыталіся ў кнігі і артыкулы гэ-
тага практыка і тэарэтыка, гля-
дзелі мхатаўскія спектаклі — не
проста, а вучуваючы каштоўны вопыт
сваіх старэйшых таварышаў па ма-
стацтву. Творчае стаўленне майстроў
нашай сцэны адбывалася пад піль-
ны і сяброўскі нагляд людзей,
выхаваных Станіслаўскім і МХАТам.
Вялянцін Смільшэў і Софія Гіа-
чыняна, Іосіф Раеўскі і Ілья Судакю,
Барыс Марданаў і Аляксей Дзікі і
іншыя мхатаўцы — усе яны стэрона
пераносілі на беларускую сцэну
прынцыпы самай жыццёвай школы
тэатральнага мастацтва.

Гэта рэабілітацыя і надзвычайнай па-
вагай да нацыянальных асаблівасцей
нашай культуры, да нашых традыцый і
да вопыту, які склаўся ў мінулыя ча-
сы ў асяроддзі шматлікіх вандроўных
і аматарскіх труп. Адная прынцып-
нае да жыццёвай праўды, зацківа-
ленне стаўленне да грамадскіх інтар-
саў, трапная дэталізацыя, сакваіты
гумар, здольнасць пакартаваць, доб-
рыя прыклады, — павага да ўсяго
жывога і вартэга павагі ў жыцці. Ад-
сюль вынікаюць і асаблівая абстракт-
нае разуменне і тонкае адчуванне та-
го, што зараз, сёння, у гэты дні, па-
трабна глядзець, які пасля працоўных
намагань прышоў у тэатр. Гэтым
творчы і талант, і культура самой
творчасці.

Заўсёды ўдзячнавалі талент і
убагачаць культуру — вось адна з
галоўных умоў працы ў тэатры, па-
вада Станіслаўскага. І калі сёння нас
штурмавае на сцэне гэраліва
ньюрылісавы А. Ільінскага, раман-
тычнасць і мудрасць Б. Платонава,
сакваіта шмодрацкі Г. Глебава,

— разумовасць. Адчуваецца, што аў-
тар няўважліва ставіцца да прыроды і
гэтым абдымае сябе. Наўмысна ста-
тычынасць фігуры, падобнасць твараў,
паўтарыне аднаго і тэаго ж харак-
тэрыя палюнах ідуць то ад захат-
леных кананікаў, то ад іншых трады-
цый. Верыцца, што мастак знайдзе
ліччэ тое, што ён шукае. Гэта даты-
чыць і другога цікавага жываціска
А. Малішэўскага. Які каларыст, ён
часам вельмі шмат увагі аддае калір-
наму супадобнасці — да таго, што
трапіць меры рэалізму. Напярочна
і пейзажы яго пачынаюць успрыма-
цца як чыста дэкаратыўныя пано.
Перамосы гэтую калірную дэкара-
тыўнасць у тэматычную карціну «Вяс-
на», мастак крху забывае тэатр у
формушальнасці. Наўмыснасць по-
вады, падобнасць твараў, неразу-
маць узаемаадносінаў героў у карціне
робяць яе экстрэмаганійнай і няяснай.

Добрае ў сваёй аснове жаданне
адзіна ад шаблону, працявае да-
кладчык, адваляю і М. Данігма да
глыбока прадуманага вобразнага вы-
рашэння тэмы ў яго карціне «Нава-
шчэ». Тут у многім адчуваецца вы-
падковнасць — і колеру (палатна-
чырвоная падлога), і саміх памераў
паўлатна, і кампазіцыі. Аўтар дама-
гаўся лаканічнасці, але не здолеў
прымушыць працаваць усю прастору
карціны.

Асноўным недахопам работы да-
кладчык лічыць яе некампаніснасць.
Карціна рана выйшла з майстэрні,
гаворыць ён, у адрозненне, скажам, ад
яго ж «Бэзус», які несумненна ўпры-
гожвае нашу выставку. Не скажаш

К. С. СТАНІСЛАЎСКІ
І. Немагай, гравюра на ліноліуме.

агульным інтарэсамі і мэтай. Бел-
арускі тэатр, які заўсёды быў рэлі-
стычным і разнастайным па мастацкіх
прыёмах вышлэння праўды на сцэне,
сустраўся з «сістэмай Станіслаўскага»
як самастойнай мастацкай з'ява, — як
калектыў творчых работнікаў, здоль-
ных убагаціць сябе лепшымі зда-
быткамі вопыту свайго рускага брата
па ідэйным і творчым імкненням.

Дпрыгожы і вялікі чалавек, Констан-
цін Сяргеевіч Станіслаўскі вучыў
шмат чалавек, але галоўная якасць,
якую ён выхоўваў пераважна ўсе-
мі прыкладам, — павага да ўсяго
жывога і вартэга павагі ў жыцці. Ад-
сюль вынікаюць і асаблівая абстракт-
нае разуменне і тонкае адчуванне та-
го, што зараз, сёння, у гэты дні, па-
трабна глядзець, які пасля працоўных
намагань прышоў у тэатр. Гэтым
творчы і талант, і культура самой
творчасці.

Заўсёды ўдзячнавалі талент і
убагачаць культуру — вось адна з
галоўных умоў працы ў тэатры, па-
вада Станіслаўскага. І калі сёння нас
штурмавае на сцэне гэраліва
ньюрылісавы А. Ільінскага, раман-
тычнасць і мудрасць Б. Платонава,
сакваіта шмодрацкі Г. Глебава,

кватэру», як партрэты А. Крохалева,
якія нагадваюць вучнёўскія паста-
ноўкі, А. Забарава, і іншыя.

Дакладчык крытыкуе рыхласць і
невыразнасць жаночага партрэта
П. Кудрэвіч, саладжаваць партрэтаў
П. Явіча. Гаворачы пра пейзажы,
якія займаюць даволі вялікае месца
на выставцы, ён адзначае абняка-
васць аўтараў да выбару тэм і нату-
ры ў пейзажы жывапісу. Гэта ад-
чуваецца часам нават у работах та-
кіх старых майстроў, як В. Цвірко
і А. Гудель, Н. Воранаў і А. Шыноў,
Л. Ліўшыц і Ф. Дарашэвіч, В. Пра-
тасяна і В. Жолтаў. У гэтым сэнсе
Я. Зайцаў не задаволены і ўласнымі
работамі. Той факт, што многія май-
стры беларускага жывапісу выступілі
на гэтай выставцы «не ў форме», з
нешкавымі, незначнымі творами, пры-
водзіць да вываду, што выставка
1962 года ўвогуле не характэрная для
Саюза мастакоў БССР.

Аналагічную думку выказаў і ма-
стацтвазнаўца П. Нікіфару, які за-
значаў, што гэтая выстаўка не ад-
люстраввае значнага этана ў развіц-
цё беларускага мастацтва, а хутчэй
з'яўляецца нібы «прамежкавай» экс-
паліцыяй.

Ладчына і Тарэпка

Анатоль ВЯРЦІНСКІ

ЭНЕРГІЯ

Напомяну урок фізікі школьнай.
Напомяніць яго, відаць, нязгодна.
— З нічога энергія не ўнікае,
Нікуды энергія не знікае.
[Яна па прыродзе свайб такія].
Яна мяняе толькі маскі,
Нібы перазаарэць з казкі.
Электрычная — перайшла ў механічную,
Механічная — у электрычную,
Цеплавая — у святлавую,
Святлавая — у цеплавую.

Пераходзіць энергія, блукае,
Ні на кроплю нідзе не знікае...
Яшчэ напомяну, у прыватнасці, —
Для перакананасці, для нагляднасці, —
Правады высокага напружання,
Электраэнергія напружання,
Бяжыць току гарачы паток
У кожную вёску, кожны гарадок.
Дойдзе да месца прызначэння ток,
Скажам, у майстарню ці док,
Сустрэне станцыю сілавую, —
І пачынаецца, браток!
Электрычная — у механічную,
Электрычная — у хімічную,

У цеплавую, у святлавую...
Успоміні урок фізікі школьнай!
Напомяніць яго было нязгодна.
Дзе справа не толькі ў ім самім,
Мне мроіцца больша нешта за ім,
Тыя ж правды — Не толькі заслуга вады,
Што прыводзіць турбіны ў рух.
Справа нашай энергіі — правды,
Справа розуму нашага, нашых рук.
Па правдах пацкілю —
Нашых сэрцаў цяпло,
Па правдах пайшло —
Нашых вацей шашло.
Больш энергія!
Больш жыцця! —
Энергіі мускулаў і пацучыя,
Энергіі думкі жывой,
Энергіі цеплавой і святлавой!
І жыць ёй веча!
Інакш нельга ёй.
На тое і існуе спакон
Закон пераходу энергіі,
Захавання энергіі закон.

Антон БЯЛЭВІЧ

ЯКОЕ ДОЛІ Я ЖАДАЮ?

Такога лёсу не жадаю,
З якім зрадзілася сасна:
Яе сплююць — адшугае
У печы пошмем яна.

Не трэба мне такога лёсу,
Які жыць трава-мурот:
Ён заціпе — падрэжыць косы
Яго красу; яго пракосы
Пасцелюцца касцам да ног.

Валун сівы на полі бачу, —
Не буду гэтакім лёсам жыць:
Вада пад каменем пад лямачы,
Гавораць людзі, не бяжыць.

Я не хачу й такога лёсу,
Калі, бывае, іншы раз
Когосьці ўдыме да нябёсаў,
Нібыта дзіва, на паказ.

Мне паказуе не па сэрцу,
Не трэба славы паказной,
Хай сціпласць добрая да смерці
Жыве ў садружнасці са мной.

Патрэбна доля мне такая,
З такою сэрцам заручон,
Якая кіліч і гукае
У далечныя наступныя дзён.

Спяваю, спяваю я такую
У нашай роднай старане,
З такою доляю звязую,
А іншае не трэба мне.

А іншае сабе не змычу, —
Уцеху мне ў жыцці дала,
І ведаюць — таму змычу,
Каго не страля, абшыла;

Каго не ўбачыла здалёку,
Не магла яму ў бядзе,
У далечны, у свет шырокі,
У радасць хай яна вядзе!

У ЮБІЛЕЙНЫЯ ДНІ

МІНСК Беларускае тэатральнае аб'яднанне сумесна з Міністэрствам культуры БССР, Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР, Беларускамі камітэтам абароны міру і Беларускамі дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытутам правілі рэспубліканскія юбілейныя нафэрэнцыі, прысвечаныя стагоддзю з дня нараджэння К. С. Станіслаўскага. З дэкларацыяй «К. С. Станіслаўскі і сучасны тэатр» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў.

ГОМЕЛЬ 14 студзеня ў абласным тэатры адбыліся гарадскія ўрачысты вечары, прысвечаныя юбілею К. С. Станіслаўскага. З дэкларацыяй «К. С. Станіслаўскі і сучасны тэатр» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў.

У студзені-лютым 1963 г. Беларускае тэатральнае аб'яднанне сумесна з Міністэрствам культуры БССР праводзіць у прафесійна-навуковых тэатрах рэспублікі агляд анцэпскага і рамесніцкага мастацтва з прысуджэннем трох прэміяў за лепшыя акцёрскія работы і дзюх прэміяў за лепшыя рэжысёрскія работы. Агляд прысвечана юбілею К. С. Станіслаўскага.

З 3-х лясцый «Станіслаўскі і сучасны тэатр» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў, Паведамленні «Станіслаўскі і беларускае тэатральнае аб'яднанне мастацтвазнаўства Ул. Ільф і І. Немагай» выступілі народны артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў.

магу пагадзіцца і з аргументамі Зай-
цава з паводу карцін М. Савіцкага.
Мастак паказваў сваё грамадскае
стаўленне да чалавеча працы, да ле-
ба, як сімвалу пладоў яго рук. Кар-
ціна гэтая — «Хлеб» — нясе вялікую
ідэйную нагрузку. Аўтар падпара-
коўвае вышлэнцыя сродкі ідэй і тэме,
і дзіўна чуць тут звысы пра нейкі
адыдох мастака ад таго, чаго ён ужо
дагнўў раней. Гэта не аддых, а
крок наперад у творчасці цікавага,
своесабылага жываціска. Ён пра-
віна шукае, толькі трэба пады-
дзіць да яго пошукаў як да з'яў
мастацтва, а не тэмы аўтара.

У нашым мастацтве сапраўды ідзе
сёння стаўленне чагосьці новага і
радаснага, зазначае Л. Лейтман. Пра
Савіцкага не выпадкова шмат гаво-
раць — ён шукае, расце, і магчыма,
міне час, калі ён сам на цпершыню
свае работы будзе глядзець як на
проблемны этап. Прамоўца спыняецца
на іншых творах, якія вызначаюцца
цікавым падыходам да вырашэння
тэмы. Па вяртальным шляхам ідзе
М. Данігма, гаворыць ён. Падыход
да вырашэння тэмы цікавы і но-
вы.

Л. Лейтман параўноўвае гэтыя ра-
боты з карцінай М. Навіцкага, парт-
рэтамі А. Зямля, І. Фішэва, П. Кро-
халева і іншых, у якіх аўтары аб-
рамавалі стаяць да прыроды, да абы-
мавы выражэння свайго думак і пацучыў.
Гэта прыводзіць да прызвясненасці,
шэраці, аднастайнасці.

Народны мастак БССР А. Ах-
рэмчык, З. Азгур і сакратар партар-
ганізацыі Саюза мастакоў БССР
А. Гудель перасцерагаюць сваіх маладых
калег ад празмернага захвалення
фармальнымі пошукамі, ад жадання
быць «арыганічнымі». Яны гаварылі
пра абяваж мастака гаварыць з на-
родам на разуменнай, яснай мове,
пра неабходнасць быць прабаваля-
наму да сабе і не бацца крытыкі.

Узнагароджанне работнікаў Дзяржаўнай бібліятэкі Беларускай ССР імя У. І. Леніна

За шматгадовае і актыўную ра-
боту ў Дзяржаўнай бібліятэцы
Беларускай ССР імя У. І. Леніна
Прэзідыум Вярхоўнага Савета
БССР ўзнагародзіў Ганаровай Гра-
матай Вярхоўнага Савета Белару-
скай ССР: Дземчанку Аляксандра
Паўлаўна — галоўную біблія-
графіна, Дзянчанку Зою Уладзімі-
раўна — метадыста, Каляду Ніну
Варфаламеўна — загадчыцу на-
вукова-бібліяграфічнага аддзела,
Крукоўска Алену Сцяпанаву —
старша бібліятэкара, Апацкую
Ларэту Ігнатэўна — старша біблі-
яграфіна, Савікову Іраіду Аляксан-
драўна — намесніка дырэктара
бібліятэкі па навуковай частцы,
Штыльман Равекі Іосаеўна — за-
гадчыцу аддзела абнаўлення.

Ганаровае званне

За шматгадовае і бедакорную
работу

ЦУДОУНАЯ БУДУЧЫНЯ ВАБІШЬ НАС ДА СЯБЕ І ДАЕ НЕЗВЫЧАЙНУЮ СІМУ СЁННЯ.

ЧАЙКА ЛУНАЕ НА Д С В Е Т А М

К. Станіслаўскі

Станіслаўскі і Горкі... Гэта — цэля старонка ў гісторыі рускай культуры. Яна пачалася ў дзень, калі пралетарскі пісьменнік працягнуў артыстам Мастацкага тэатра сваю першую п'есу «На дзень». Гэтай падзеі прысвяціў сваю карціну мастак А. Кірылаў.

Вера РЭДЛІХ, народная артыстка РСФСР

Памятаю, як аднойчы м.м. вучні тагачаснай Другой студыі МХАТа, на студэнцкай вечарыні прыдумалі такі жарт. Аднаго маладога акцёра, крыху падобнага на Канстанціна Сяргеевіча, загрыміравалі ападэмічным чынам: апрапілі сівыя парык, намалевалі чорныя бровы, далі пенсін. Пасадзілі за рабочы стол тэлефона. Ад гэтай тэлефона працягнулі правды ва ўсе бакі сцэны, на канцах гэтых праводу прымавалі таблічкі з назвамі гарадоў Савецкага Саюза. Намер быў такі: паказаць, што вучыцца Станіслаўскага праймае ўсё і ў Хар'ку, і ў Маскве, і ў Ленінградзе, і ў Кіеве і г. д. — ва ўсе гарады нашай прэб-скай краіны. Гэты жарт быў бачны, як уся гэтая «дзіцячая» выдумка парадвала Канстанціна Сяргеевіча! У цяпер, у дні стагоддзя Станіслаўскага, мы можам сказаць, што рэчаіснасць пераўтварыла самай смелай чакані, самы смелы яго мары. Не толькі ў гарадах і сёлах Савецкага Саюза, але і на ўсім зямным шары вучыцца ў Станіслаўскага, вымушаючы яго кнігі, і мне здаецца, што вялікай заслугой гэтага выдатнага чалавека і ў тым, што наш савецкі тэатр па глыбіні і жыццёвай праўдзе займае першае месца сярод тэатраў свету.

дружнага акцёрскага ансамбля.

А гэта тады было, я сказала б, і доўгачаканай з'яві, і радаснай нечаканасцю для рускай грамадскасці. Мастацкі тэатр увабраў у сябе ўсе лепшыя традыцыі рускага тэатра і істотна развіваў іх. Спрадэчнае імкненне наперад, пошукі новага суправажалі ўвесь жыццёвы шлях Станіслаўскага. У 1908 годзе, калі адзначалася дзесяцігоддзе тэатра, Станіслаўскі сказаў:

«Мы адпраўлялі ад заветаў Шчэпкіна і мы, многа правандраваўшы, зноў прыйшлі да таго ж Шчэпкінскага завету — усё чэрпаць з рэчаіснасці і душы чалавека».

У гэтым імкненні раскрываючы ўнутраны свет чалавека, жывіць чалавечы духу, як дакладна вызначыў сам Станіслаўскі, Мастацкі тэатр дасягнуў невывадзанага тэатра, праўдзіваці і глыбіні. Новая манера акцёрскай ігры, рэжысёрскія прыёмы і прыём-

маў была патрэбна новай драматургіі.

Хоць першай пастаноўкай маладога тэатра адкрыла новую эпоху ў мастацтве. Усё, пачынаючы з афармлення мастака А. Сімава, нязвычайна мізансцен, асветлення, шуму і музыкі, — усё сцэнаграфічнае прадэманстравала ўвасабленню «кавалка жыцця» таго часу. Перамога «Чайкі» была трыумфам Станіслаўскага і яго папелінікаў, якія не спыніліся перад вялікай рымскі. Спектакль паклаў пачатак новаму творчому шляху не толькі рускага, але і замежнага тэатра.

Як вядома, першая пастаноўка «Чайкі» на пецярбургскай імператарскай сцэне не мела ніякага поспеху, хоць у ёй была занята выдатная актрыса В. Ф. Камісаржэўская. Гэтая няўдача глыбока засмуціла Чэхава, і ён даў сабе слова болей не пісаць п'есу. Шмат клопатаў каштавала дзеянне МХТ, каб атрымаць у Чэхава дазвол на пастаноўку «Чайкі».

І здарылася нечаканае — шчаслівае супадзенне наватарскіх пры-

клад. Ён з захваленнем працаваў у пісьменнікам Ус. Іванавым і многа дапамог яму ў існаванні сапраўды мхатаўскіх натхненых спектакляў аб новых людзях — героях партызанскага руху ў Сібіры.

Гэта быў адзін з этапаў цяжкага ўзыходжання на вяршыню сучаснага тэатральнага мастацтва.

У гэтым Станіслаўскага на жыццё і творчасць тэатраў робіцца ўсё больш прыкметным і плённым. У Станіслаўскага вучыцца і вучыцца дзясці нашых і сучаснага тэатра.

Неабходна сказаць, што МХАТ, хоць іны раз і памыляўся, але ў асноўным быў зусім пераважным тэатрам, сучасным лепшым традыцыям развіцця рускага грамадства. Не выпадкова ўслед за Чэхамым на сцэне МХАТа прагучаў магутны голас Максіма Горькага.

Станіслаўскі чула адгукнуўся на заклік новага часу, на заклік Кастрычніцкай рэвалюцыі. Прывяду адзін пры-

клад. Ён з захваленнем працаваў у пісьменнікам Ус. Іванавым і многа дапамог яму ў існаванні сапраўды мхатаўскіх натхненых спектакляў аб новых людзях — героях партызанскага руху ў Сібіры.

Гэта быў адзін з этапаў цяжкага ўзыходжання на вяршыню сучаснага тэатральнага мастацтва.

У гэтым Станіслаўскага на жыццё і творчасць тэатраў робіцца ўсё больш прыкметным і плённым. У Станіслаўскага вучыцца і вучыцца дзясці нашых і сучаснага тэатра.

Неабходна сказаць, што МХАТ, хоць іны раз і памыляўся, але ў асноўным быў зусім пераважным тэатрам, сучасным лепшым традыцыям развіцця рускага грамадства.

Не выпадкова ўслед за Чэхамым на сцэне МХАТа прагучаў магутны голас Максіма Горькага.

Станіслаўскі чула адгукнуўся на заклік новага часу, на заклік Кастрычніцкай рэвалюцыі. Прывяду адзін пры-

У ЮБІЛЕЙНЫЯ ДНІ

МАГІЛЁЎ На прадпрыемствах і ва ўстановах, у навуковых установах і школах Магілёва з расказамі пра вялікага дзеяча савецкага мастацтва выступілі рэжысёры і артысты абласнога драматычнага тэатра.

Даняда аб жыцці і дзейнасці К. Станіслаўскага працягвалі для слухачоў гарадскога ўніверсітэта культуры настаяцкія культурна-асветніцкага М. Н. Пратапапава і студэнты дэпартаменту драматычнага мастацтва мастацтва выступілі рэжысёры і артысты абласнога драматычнага тэатра.

ГРОДНА Абласны рускі драматычны тэатр арганізаваў ва ўстановах і на прадпрыемствах горада чытанне лекцыі і правядзенне гутарак аб ролі «сістэмы Станіслаўскага» ў развіццё рускага і савецкага рэалістычнага тэатральнага мастацтва. Заслужаны артыст БССР І. Палюў расказаў пра асноўныя прычыны вучэння рэжысёраў і артыстаў «сістэмы Станіслаўскага» ў сучасным тэатры, артыст В. Іванав прысвяціў лекцыю пытанні тэатральнай этыкі.

Лекцыі аб К. Станіслаўскім працягнулі для слухачоў Шумчынскага ўніверсітэта культуры. З гутаркамі пра вялікага рэжысёра выступілі артысты В. Дэймін, М. Гаранец, А. Александрэў перад гледачамі ў Друскеніках, перад студэнтамі сельскагаспадарчага інстытута, музычна-педагагічнага вучылішча і ў іншых установах.

14 студзеня ў тэатры адбыўся ўрачысты сход работнікаў тэатра з удзелам рабочых і служачых прадпрыемстваў і ўстаноў гарада, студэнтаў, узаемнага мастацкага самадзейнасці. З дакладам аб жыцці і дзейнасці К. Станіслаўскага выступіў галоўны рэжысёр І. Палюў. Артысты паказалі сцэны з лепшых спектакляў тэатра.

БАБРУЙСК Гадавыя дні нараджэння выдатнага чалавека рэжысёра, тэатральнага мастацтва К. Станіслаўскага адзначаюць працоўныя Бабруйска. Тут быў наладжаны агульнагарадскі вечар. Даняда аб жыцці і дзейнасці К. Станіслаўскага зрабіў заслужаны артыст БССР А. Аркадзев. Затым прысутныя быў паказаны спектакль «Дзяцкі Ваня» па п'есе А. Чэхава. У спектаклі прынялі ўдзел заслужаны артысты рэспублікі Г. Паўроў, А. Аркадзев, артысты Л. Феданіка, П. Масцераў і інш.

СТАНІСЛАЎСКІ...

Думаю — не ведаю, з чаго пачаць і што сказаць пра гэтага вялікага чалавека, пра гэтую цудоўную з'яву ў мастацтве нашага стагоддзя. Пра яго напісаны з любоўю і глыбокай пашанай сотні кніг на ўсіх кантынентах нашай планеты! Што магу дадаць я? Яму няма роўных у гісторыі сучаснага тэатральнага мастацтва. Яго гений велімі дарэгі нам! А пра самае дарогае зачынаем на гаворшчы мала і знаходзім пры гэтым нейкія простыя словы, нават не знаходзім — бо зусім і не шукаем — яны неж натуральна ўзнікаюць саі сабою.

Прыгадаю той час, калі я стаў адданным і гаворшчы прыхільнікам акцёрскай школы Станіслаўскага, яго ідэіна-эстэтычных поглядаў на мастацтва тэатра.

Гэта было даўно, трыццаць шэсць гадоў назад. Я быў малады. Працаваў акцёрам «Пралеткультуры» ў Ленінградзе. Там адбылася, скідавалася, пракліналася ўсё так званая «старая» мастацтва. У нас, захопленыя навізнаю творчага жыцця юнакоў і дзяўчат, былі гарачыя галовы і доверлівыя душы і розумы. Мы, маладыя акцёры, не ведаючы па-сапраўднаму гэтага «старога» мастацтва, цалкам падзялілі погляды пралеткультуўскіх пастыроў, думалі, што гэты востры і «устарэлы» аджылоўны век, што Мавы, «Александрычкі» і Мастацкі тэатр, опера, балет, — усё гэта «адрыжкі» буржуазнага свету, а шэдурны Эрмітаж — «феадаліна-буржуазная псіханія». Завоў тут, у нас, у «Пралеткультуры», меўся, стварэцца новае, сапраўды пралетарскае мастацтва!

Былі гарачыя спрэчкі. Нас палымі пераконвалі ў тым, што галоўнае ў пралетарскім тэатры — гэта «артыстычны мас, «псіхалогія» мастацтва, што не можа быць месца тонкім, душэўным перажыванням індывідуальна «карпаван» ва ўнутраным свеце і г. д. Выкарстоўваючы ўсе віды зброі з пралеткультуўскага арсенала, нас вучылі крычаць «адлоў!» і верыць, што на абложках мастацтва прыкладаў мінулага мы пабудуем «чыстае» мастацтва масавых тэатральных відовішчаў! Карацей кажучы: «Дзяля нашага заўтра спалім Рафаэля...»

Так мы і жылі... І вось аднойчы тосцы з нашых прапагандыстаў прынес гэтае, у якім паведамлялася аб тым, што ў Мастацкім тэатры адбыўся прагляд і абмеркаванне новага спектакля па п'есе Леаніда Лунава «Учцілаўскі». Прывядзіліся словы Канстанціна Сяргеевіча Станіслаўскага. Здаецца, ён гаварыў прыкладна так: «Можна паказаць на сцэне веліч рэалістычнага прэз вялікай масы людзей, што ідуць са зброяй, са сцягамі, — але гэтага мала, і гэта не галоўнае! Галоўнае ў тым, каб паказаць рэвалюцыю праз душы людзей...»

Гэта было зусім новым для мяне, нечаканым, і пакінула нейкае асаблівае ўражанне! З таго часу па-новаму вызначыліся мой творчы шлях, маё стаўленне да

тэатра, погляды на акцёрскае мастацтва. Я пачаў разумець, што сама галоўнае ў гэтым складаным мастацтве — чалавек, або складанай, паводле Станіслаўскага, — жыццё чалавечы духу.

Так адбылося маё першае знаёмства з К. Станіслаўскім. Раней я не чытаў ніводнага яго радка і не бачыў яго спектакляў, — увогуле, толькі чуў пра Мастацкі тэатр. Мы, маладыя акцёры «Пралеткультуры», ездзілі на непапулярны дзён у Маскву, каб паглядзець пераважна на тое, што рабіў у свай тэатры Мейерхольд. У Мастацкі тэатр нам не раілі хадзіць, таму што там, казалі нам нашы «контры», нас чакаў «затэатльскі, шырэцкі і сум...» Каб ім ліха на галаву, гэтым «контрамі» мы ж спужалі іх!

Крыху пазней я стаў пастаянным наведвальнікам Мастацкага тэатра. Глядзеў яго лепшыя спектаклі. Не прыпынку ніводнага слова, напісанага аб гэтым цудоўным ансамблі выдатных акцёраў і рэжысёраў. Усё глыбей і глыбей апаювала мяне паучыццё павагі і захвалення Станіслаўскім, які палыміма і багітасна выкрываў модныя выкрутасы ўсялякіх фармалістаў і іх узяў-рэвалюцыянае мастацтва, халоднае трукцацтва конструктаўскага.

Усё — для раскрывання ідэянага зместу драмы: усё формы і пошукі — сродкі паказу жыцця чалавечы духу! Спачатку гэтак усё — нібы зусім звычайнае, а на самай справе — аснова асноў рэалістычнага мастацтва жыццёвай праўды. Раскрываючы складанае душэўнае свету чалавек ва ўзаемасувязі і ўзаемаадносіннае з навакольнай рэчаіснасцю, г. зн. у прапануемых акцёрскай — самае цяжкае, але і самае каштоўнае ў вялікім мастацтве акцёра. Вялікаму мастацтву і вучыць Станіслаўскі.

І я стараўся і стараюся, у меру сваіх сіл і сілаў, і здольнасці, следаваць гэтым светламу завету ў сваёй творчай дзейнасці. Пяцьдзець старэйшых беларускіх акцёраў, якія заваявалі Тэатру імя Янкі Купалы добрае імя ў усенароднае прызнанне, выхоўвалася і творчае ўзбагачалася пад жыццёвым уплывам «сістэмы» Станіслаўскага і рэалістычнага мастацтва самога МХАТа.

ЗАЎСЁДЫ З НАМІ

Леанід РАХЛЕНКА, народны артыст БССР

Прыгадаю падрыхтоўку да першай Дзяды беларускага мастацтва і літаратуры, якія адбыліся ў 1940 годзе ў Маскве. У нашым дзядым рэпертуары — «Партызаны» і «Хоць смельчак апошнім» К. Крэйкі, «Падзель воўка» Э. Самуйленкі і «Апошні» М. Горькага.

Для творчай дапамогі па ўдаскарненню нашых спектакляў было вырашана запрасіць вопытнага, чужага і ўдмурнага рэжысёра-кансультанта. Адкуль? Зразумела, з Маскоўскага Мастацкага акадэмічнага тэатра імя М. Горькага. Чаму? Таму што мастацтва гэтага тэатра ўсім нам любімага тэатра найбольш блізкае нам па духу.

Усё да нас прыхаў вучыць К. Станіслаўскага і У. І. Мейерхольда. Данчыні рэжысёр І. М. Раеўскі. Ён упершыню знаёмы з нашымі калектывамі. Пасля прагляду ўсіх нашых спектакляў сказаў, што з вялікім задавальненнем будзе консультаваць, таму што ён адчувае сябе ў нас, як дома, і перакананы, што сваёй глыбокай жыццёвай праўды, высокай ідэянасцю, народнасцю і акцёрскім мастацтвам сапраўднага перажывання наш тэатр блізка да мхатаўскай школы.

Як дорага было нам паучыць такі вопытны чалавек, які неспадзява ўспрыняў заветы рэвалюцыянаў МХАТа.

А пасля вайны блізім і родным для нас рэжысёрам і педагогам стаў таленавіты саратнік Станіслаўскага І. Я. Судкоў. Толькі цяжка хвароба прымусіла яго спыніць працу ў нашым калектыве.

Такса садружніцтва пакідае незабыты след у творчай гісторыі тэатра.

К. Станіслаўскаму належыць распрацоўка дэкладных і абгрунтаваных прыёмаў унутранай акцёрскай тэхнікі. Гэтыя элементы яго сістэмы найбольш і вядуць акцёра да праўдзівага рэалістычнага мастацтва перажывання.

Іх многа, гэтыя элементы, якія ніколі не былі дотым для старога Станіслаўскага, з іх складанасці і самай прагматычнай творчай «сістэмы» акцёрскага мастацтва. І яна зусім — у рэалістычнай і ўзбагачэнні, бо народнае самаім жыццём.

Мэтай уздзеяння на яго сілаю сцэнічных вобразаў, уплываць на розум і пачуцці людзей немагчыма без засваення вучнямі аб «скразной дзеі» і «звышзадачы».

На жаль, усё гэта яшчэ далёка не ўсім прынятае баспрэжымым. Наваў у нашым тэатры. Усё яшчэ чуюцца галасы, якія сцяраджаюць быццам «сістэма» сушыць, скоўвае творчасць. Знаходзяцца і такія, хто тлумачыць усё беды сучаснага тэатра тым, што «нававінам» ідэя Станіслаўскага на нашых сцэнах. Ну, чуюцца якія адрадыць безавагарна ўсё тое, што далі «школы» Мейерхольда і Таўрава, якія не пакінулі нічога падобнага на сістэматызаванае вучэнне аб тэатры, хоць і былі цікавымі мастрамі сцэны.

На павярку заўсёды азнаваецца, што непрызнанне ідэі Станіслаўскага ў тэатры зыходзіць ад людзей, якія або дрэнна ведаюць, або зусім не знаюць з яго вучэннем, а пародка і ад тых, каму, шыра кажучы, ад прыроды не далена адчуць, што значыць сапраўднае творчасць на сцэне.

Вучыне Станіслаўскага нарадзілася, выраста і ўмацавалася ў бацьбе супраць натуральна адставак тустам. Станіслаўскі ўсё жыццё змагаўся супраць будзямнага рамецінскага гавірачання — за вялікае мастацтва высокім паучыццём і ідэя, мастацтва праўды.

Аднак рамецінскае жыццёвае. Яно мяняе формы, прыстаюваецца, масіраецца. Варта бы творчасці з рамецінствам не спыніцца ні на хвіліну. І мацнейшая зброя супраць рамецінскага — вучыне

Думаю, што галоўныя элементы гэтай сістэмы даўно ўжо сталі непакінуць законамі, без якіх неля ўзвіць увогуле сапраўднага жыцця акцёра на сцэне. Перш за ўсё, гэта вучэнне аб сцэнічным дзеянні, прыродзе і заканамернасцях гэтага дзеяння, дзякуючы якому толькі і можна раскрываць ідэянае зместу тэатра, характар і ўчыны героў. Надзвычай каштоўным з'яўляецца вучэнне аб звышзадачы, скразной дзеі і «нутраным маналогу».

Усё гэта з'яўляецца той ніткаю Арыядны, якая вядзе нас, акцёраў, праз складаны лабірынт душэўнага свету чалавека да яснага і выразнага ўваблення яго вобраза на сцэне.

Але як часта, здарэцца, мы забываемся на гэты! Як часта мы ірвём гэтую нітку!

Упершыню ў гісторыі драматычнага мастацтва Станіслаўскі даў нам зразумець розніцу паміж дзеючымі асобамі і размаўляючымі асобамі. Самы цікавы, захалюючы спектакль становіцца сумным, бескальровым і халодным, калі дзеючыя асобы пераважаюць у размаўляючых асобах. Тады спектакль памірае.

Як часта мы забываем пра гэта. Як часта мы скардзімся: «Сёння глядач нейкі халодны, дрэнна прымае». І не задумваемся над тым, што мы самі сёння халодныя і пустыя, што мы толькі сумленна падаём гледачу тэатр, а не хвалюем яго, не заражам яго актыўным, дзейным, мэтаймікнэным жыццём сваіх героў!

Творца, дзелава атмосфера пра кулісамі ў час спектакля, дысцыпліна і сабранасць на рэпетыцыі, павага да сваёй прафесіі, непрымымае стаўленне да амаральных учынкаў, стаўленне адміністрацыі тэатра як мага лепшым умоў для самадэдування акцёра ў гледачоў у час спектакля — усё гэтаму Станіслаўскі надаваў вялікае значэнне.

Як часта мы забываем і пра гэта і робім наавадарот... Мастацтва акцёра, яго цяжкае, але высокароднае дзеянне, Станіслаўскі разумее перш за ўсё як высокую грамадзянскую місію, як абавязак, які прызначаны служыць народу. Гэта да многага абавязвае, але мы часта забываем і пра гэта! Забываючы не гэта і некаторыя нашы кіраўнікі.

Ёсць цяпер такая форма работы тэатра — выязны паралельныя спектаклі. Яны прызначаны для гледачоў аддаленых раёнаў. Гэта трэба, гэта

Станіслаўскага, яго эстэтычныя прыніцы.

У Станіслаўскага ў наш час няма і такіх «сёброў», што яшчэ горш за ворага. Шкалярыя спыробавалі на яго вучыне «хрестамаціныя глянцы», дагматызавалі асобыя палажэнні, ператварыць пранаваную ім метадалогію ў самазату — скажваюць сапраўдны сэнс яго вучэння і змяняюць яго распаўсюджванню, засваенню.

Станіслаўскі ўсё жыццё прапанаваў дзеля таго, каб адкрыць шлях творчасці ўсім таленавітым, незалежна ад ўзросту, у якіх яны працуюць. Неадрама ў апошнія гады, распрацоўваючы метад, названы ім «метадом фізічных дзеянняў», ён сцяраджаў, што з добра напіранай, янай трупай з дапамогаю гэтага метаду можна за два-тры тыдні ставіць выдатныя спектаклі.

Прынясема, што мы, працаўнікі вялікіх і малых тэатраў, яшчэ ў значным дэду перад памяццю вялікага майстра, які даў нам велікі многа, але з чаго ўзялі мы пакуль што мала.

Ісціна не памірае. Ідэя Станіслаўскага толькі пачынаюць жыць у мностве тэатраў. Прыдзе час, калі зрабіўшыся штодзёнай практыкай, яны прынесуць нябачаны да гэтага росквіт тэатральнаму мастацтву. Мінучы яшчэ гадзі і гадзі, пакуль шматліка дзіва тэатральнага дзедоў па-сапраўднаму, да канца авалодае спадчынай Станіслаўскага. І гадзі ва ўсёй сваёй велічы ўзвісцця ў якас імя генаў вялікага настаўніка сцэны.

Вялікае відаць на адлегласці!

З ЦЯГАМ ЧАСУ...

Юрый АРЫНЯНСКІ, заслужаны дзеяч мастацтва БССР

Цаліну тэорыі тэатральнага мастацтва.

Мы не падрававалі, якога напружання сіл каштавала ўпартае імкненне не толькі спазнаць, але і адкрыць свету невядомы да таго законы акцёрскай творчасці!

Зраўмаеца, сіла ісціны ў тым, што пасенная аднойчы, яна абавязкова заруне. Побач з адмаўленнем нашыралася і кола прыхільнікаў, паслядоўнікаў. Воплескі выйшлі спачатку за сцэны Мастацкага тэатра, потым за межы Масквы. Расіі і загучалі па ўсім свеце.

На рубяжы XIX і XX стагоддзёў вялікі народ — тады, калі ва ўсёй велічы паўстаў гений У. І. Леніна, — вылучыў таксама і непераўладны першаадкрывальнікаў. Ідэі якіх доўга яшчэ будзе развіваць дапытлівая думка чалавечы — Мендзілееў, Паўлаў, Мічурын, Цыякоўскі... І ў адным радзе з імі — Станіслаўскі.

Прыход у тэатр новага гледача я лічу адным з самых важных фактаў нашага тэатральнага жыцця. Мы маем цяпер справу з гледачом прагным, успрымальным, непасрэдным, які лёгка адзваецца на спектакль. Тым больш абавязкі ляжаць на тэатры ў адносінах да гледача. Як усякае мастацтва, тэатр павінен паглыбляць яго сяроднасць, рабіць больш тонкі яго паучыццё, уздымаць яго культуру. Глядач, пакідаючы спектакль, павінен глядзець на жыццё і сучаснасць глыбей, чым калі ён прыйшоў у тэатр.

К. С. СТАНІСЛАЎСКІ

Прафесар Б. А. Мардвінаў — адзін з вучняў і папелінікаў К. Станіслаўскага — апошні гады свайго жыцця працаваў у Мінску галоўным рэжысёрам Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета. Адначасова ён узначальваў кафедру акцёрскага мастацтва ў тэатральна-мастацкім інстытуце і асабіста разам з народнай артысткай БССР В. Галінай падрыхтаваў для выпускні моладзых артыстаў.

На здымку: В. Галіна і Б. Мардвінаў.

НА ЗАХАДЗЕ НЕ НАДІЮЦЬ НАЛЕЖНАЙ УВАГІ, ЛЮБВІ, ДАВЕРУ ТЭАТРУ І ЯГО ДЗЕЯЧАМ, ЯК ГЭТА РОБІЦЦА У НАС. НЯГЛЕДЗЯЧЫ НА НЕАБХОДНАСЦЬ ГЛЫБОКАЙ ЗНАКОМІ, МЫ, МАСТАЦІ СЦЭНЫ, ПАСТАЎЛЯЕМ У ТАКІЯ УМОВЫ ТВОРАСЦІ, АБ ЯНІХ ЗАХОДНІМ РЭЖЫСЭРАМ ТОЛЬКІ ДАВОДЗІЦЦА МАРЫЦЬ.

К. С. СТАНІСЛАЎСКІ.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

18 студзеня 1963 года. 3

ПРЫГОЖАЕ У БЫТ

Не так даўно ў паселю тракта-разаводцаў быў адкрыты новы праматарны магазін. З цягам часу тут будзе створаны ўніверсам, а пакуль што ў магазіне надолілі продаж тавараў, якія не карыстаюцца попытам у насельніцтва. Тут ёсць пацямом, паліто, абутак нехадзых пацямом, паліто, абутак — вырабы, якія даўно выйшлі з моды ці дрэнна паліты. Значна сідка цаны на іх зробіла сваю справу — тавары пайшлі ў ход. І калі вы ўбачыце на кім-небудзь дрэнна палітае паліто, калі жальна будзе апрапуна ў сукенку непрыгожага колеру, або, нарэшце, на чых-небудзь нагах будзе грубія і без усялякага густу паліты гуфлі — можаце лічыць, што ўсё гэта набыта тут.

Індустрыялізацыя з матэрыялаў нейкага брудна-чорнага колеру Пакунік жадае набыць верхнюю кашулю над выхадзе касцюм, а ў продажы толькі кашулі Дзяржінскай швейнай фабрыкі са штучнага шуюку, які вельмі камушыца, мае непрыгожы выгляд і дорага кашце. Мужчынскія пацямарыкі Мінскай фабрыкі Імя Калініна маюць штатны «мадавы абутак», але калі гаварыць шчыра, да мадэльных ім вельмі далёка. Бяспрэчна, за апошні час жаданне прыгожа і модна шчыў закрэпнула ў лейкай ступені і фабрыкі. Але гэтая перабудова чамусьці вельмі зацягнулася.

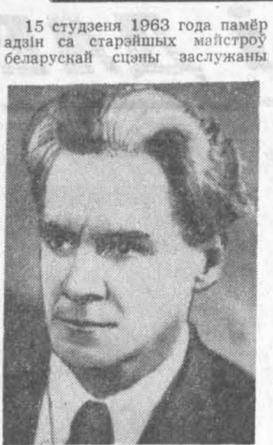
Сур'ёзны прэзэнці трэба праймаць і да прадпрыемстваў, што вырабляюць тэкстылі. Гэта яны выпускаюць тавары вельмі звычайныя тэкстылі. Сакрат тут прасты: калі дрэнна нафарбаваны шэры ці драп у светлы колер, дык гэта будзе адразу відаць, давайце перафарбоваць, а калі ў цёмны — усё сядзе. Дарчы, да гэтага часу чамусьці няма ў планах па асартыменту такой графы, як «расфарбоўка», а яна прымуся і паастаўляць набытых хадавыя і найбольш прыгожыя тэкстылі.

І яшчэ. Калі цяпер мы гаворым «прыгожа апрапаца», дык гэта паняцце стараемса цесна ўзвясць з другім — «ндарага апрапаца». Нарэшце мы зразумелі, што дорага — яшчэ не значыць прыгожа. І тады пачалі шчыў паркаляваць грукі і мужчынскія недарагія грукі-башэрскія касцюмы, якія можа мяняць амаць кожны год і мець заўсёды свежы і модны выгляд. А як ужо абрыдлі гэтыя касцюмы з басюном і хоць прымаць за апошні годкі значна павялічыла асартымент недарагіх мужчынскіх і жаночых тэкстылі, гэтага яшчэ вельмі мала. У Мінскім ўніверсаму, напрыклад, або ў магазіне муніцыпальнага аддзела на рагу Ленінскага праспекта і вул. Валадарскага ўсё ж пераважае большасць дарагіх касцюмаў і паліто.

дзе былі танцы (гэта было ў Гомельскай вобласці), вывелі маладога чалавека толькі з-за таго, што да свайго чорнага касцюма ён надзеў гальштук-бабачку, а гэта дырэктар РДК здолас амаць святатацтва. У другім раёне таксама прышоўшаму на танцы студэнту-ленінградцу проста разрэзалі яго завязаныя штаны.

Нямаюта на вёсцы і настаўнікаў, апрапунаў неахайна, непрыгожа. А часта ж менавіта такія настаўнікі робяць у сельскай школе «надвор'е» густаў.

Барачка за прыгожае адзенне — гэта барачка і ў супраць пошліца, няхай сабе яна будзе ў выглядзе малпы на гальштук ці панчоас, абавязкова надэтай наываварат, няхай сабе ў выглядзе капылюшкі са гумкаю, прапуначай, як у лакарына, пад падбордам. Зразумела, першыя слова ў гэтай справе належыць Дому мадэль. А аб яго існаванні ў нас, у Мінску, маюць не ўсе нават ведоць. Адагядзішся ад людзей сістэма свайго ўстанова, работнікі Дома мадэль амаль не маюць сувязі з навукай і таварна дрэнна прапагандаю па-сапраўднаму прыгожае адзенне. А трэба не толькі фантазіраваць, прудумляць усё новае і новае моды, а і прасоўваць у масы лепшыя, прынятыя ўжо ўзоры адзення. Чаму не арганізаваць, напрыклад, некалькі перасоўных выставак для раённых цэнтраў, дзе б паказвалася прыгожае, практычнае і недарагое адзенне, мужчынскае і жаночае; аб тым, як жанчыне скроіць

Міністэрства культуры БССР з глыбокім жалем паведамляе аб смерці заслужанага артыста БССР КРАЎЦОВА Валентіна Акімавіча і выказвае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Міністэрства культуры БССР з глыбокім жалем паведамляе аб смерці заслужанага артыста БССР КРАЎЦОВА Валентіна Акімавіча і выказвае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янікі Купалы смуткуе з прычыны смерці артыста тэатра Валентіна Акімавіча КРАЎЦОВА і выказвае глыбокае спачуванне сям'і нябожчыка.

А. ЧЛЕНАУ

Рухаючая сіла скандальных «поп-спекаў» абстрактнаму змяшчэнню не ўнутрына эстэтычнай прабры мастакоў або гледачоў, а фактары зусім іншага роду: пранікненне ў сферу мастацтва металаў вялікага бізнесу і ганітэрства, актыўнае прымяненне рэалізму і энэргічна кампанія па дыскрэдытацыі рэалізму.

Звычайна механіка навязвання абстрактнаму мастацтва крыху завулявана. Прычына гэтага ў тым, абстрактны, маючы добрую арганізацыю, пабудаваны па метала-рэалісты свайго роду, тады як мастакі-абстракцыяністы не маюць. Яўраэ гэтага арганізацыяна разрозненасць рэалістаў Захаду іграе бізнесменам ад абстракцыі на руку, бо з адзінацці, якія ўстапуваю ў барышчы, лягчы справіцца. І калі гэтыя адзіночкі працягваюць настойлівацца, перад здыўленым гледачом паўстае жахлівае карціна тэма, якім металам дасягнуто «эстэтычна» поспехі абстракцыянізму на грамадскай арне.

Якравая ілюстрацыя гэтых металаў служыць гісторыя цкавання заходнегерманскага мастака Ганса Мюнка. Усё пачалося ў ціхім правінцыяльным гарадку ФРГ Бадэн-Бадэне, дзе Мюнк жыў, працаваў і паспеў набыць вядомасць як мастак. Але воль, заключаны шумнай прапагандай абстракцыі (ФРГ мае сумную славу адной з цытаўляю абстракцыянізму ў Еўропе), Мюнк, адкаўшы часова прызлаў, задумаўся над эстэтычна сутнасцю гэтай з'явы і адчуў патрэбу ўзяцца за піро. Лічыць, што роздум і вывады аб ёй могуць мець цікавасць для публікі, Мюнк вырашыў прычытаць карціны свайго гэтага Фата-фатазнае паліне і разважала ўсе наступныя паліны.

Да здыўлення Мюнка, яго жаданне выступіць з дакладам сустраля нечаканна перахоўвае. «Я думаю, што змяту гэтабы гэта даклад для тлумачэння актуальнага мастацтвага пытаньня, адарваўшы крыху часу ад звычайна жыццясма», — пісаў Мюнк. Але акалічаны наболі нечаканна для яго паварот, і ён мімавольна аказваўся вымушаны брацца за піро ішчэ не раз, пакуль не стаў аўтарам цылай кнігі з характэрнай назвай «Беспрамётнае мастацтва — памылка супраць логікі».

У кнізе больш 250 старонак, і калі трэцяя частка з іх прысьвечана тэарэтычным пытаньням, дык дзве трэці займае гісторыя цкавання самога Мюнка за тое, што ён асмеліўся выступіць у абарону рэалізму.

У Беларускай акадэмічнай тэатры Імя Янікі Купалы адбылася прэ'ера спектакля «Першая старонка» па гэце І. Івантара. Пастаюнак спектакля амяшчаны ў рамкі Ю. Шарбакоў, афармленне А. Грыгаранца. У спектаклі заняты артысты І. Давідовіч, А. Грыгаранца, В. Уладзіміраў, Г. Гарбук, В. Выхадзіцкі, Г. Аўсініна, Г. Манарова, студэнт Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. На здымку: Маша Акіпава — артыстка І. Давідовіч, Віктар Медніна — артыст В. Гарбук.

ШТО СЕННЯ НА ЭСТРАДЗЕ?

Пра гэта, бадай, іразамоўна гаворыць шматлікія афішы, якія запрашаюць нас паслухаць выступленне майстроў канцэртнай музыкі. Паўнакроўным музычным імпульсам жыве кожны выканаўца ў Гомаля, Магілёў, Віцебск, Барыскі, Гродна.

Цікава, над чым цяпер працуюць творчыя калектывы філармоніі, што новага і значнага прынесуць яны ў кутнік часе сваім удзячным слухачам?

ФЕСТИВАЛЬ САВЕЦКАЙ МУЗЫКІ

ПА ЗАЯУАХ СЛУХАЧОУ

Галоўнага дырыжора Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР Віталія Катаева мы засталі дырыжорскага пульту. Праз некалькі мінут пачнуцца рэпетыцыі аркестра... Аркестр выхуеца да чарговых выступленняў перад мішчанами.

На дзяржаўніцкіх шыльдах: «Музычна-лекцыянае бюро». Яно створана зусім ндаўна, але ўжо дзела добра сабе зарэкамэндавала.

Тэлефоны званон... Гаворыць з Дзяржінска. Просьба прыняць заяўку на канцэрт-лекцыю

Шырокую дарогу КАМЕРНАЙ МУЗЫКІ

Як лепш і больш даходліва прапагандаваць камерную музыку? Што

Арас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, аддзела літаратуры — 3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, выдвецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

аб шляхах развіцця савецкай музыкі. Лекцыя адбудзецца ў раённым Доме культуры. Аналагічныя заняты былі ў гэтых дзень прыняты таксама ў Іагайска, Удэ, Радзюковіч.

Заслужанай папулярнасцю карыстаецца і камерна-лекцыянае «Аб добрых музычных гусце». Яна суправаджаецца выступленнямі майстроў сцэны.

Надаўна музычна-лекцыянае бюро, прапагандаючы лепшыя творы беларускай пазіцыі, прэмы пахрытавала праграму «Беларускія галасы». Яна складзецца з двух аддзелаў: для кампазіцыі выкарыстаны вершы П. Броўкі, М. Танка, М. Думанькі, А. Віллогіна, урмкі з кнігі І. Шамякіна «Трыножнае шчасце».

Толькі ў першым квартале гэтага года будзе паказана ў раённых цэнтрах Міншчыны амаль 80 канцэртаў-лекцыяна.

160 ВІСТУПЛЕННЯў ЖАДАНЫЯ ГОСЦІ

Дзяржаўны народны аркестр пад кіраўніцтвам Жывоўска называецца спадарожнікам Беларускай філармоніі. Па ўроству яны аднагоды-двагодныя партнёры. На 25 год аднагоды-двагодны партнёры. На яго выступленнях падае тысячы розных твораў. На яго выступленнях падае тысячы розных твораў.

Як правільна аркестры свай 26-ы канцэртны сезон?

Сябра адбудзецца амаль 160 канцэртаў, географія выступленняў шматлікая, з вясніна-летняй перапынак.

У кабінете дырэктара Дзяржаўнага бюро стос афіш?

Вялікі падазень савецкага рэдактара Дзяржінскага аркестра «Штатс-тэатру» Г. Мінска і Г. М. Шышына з многіх іншых.

М. СТАЛІЯРОУ.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу

Індэкс 63856

Арас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, аддзела літаратуры — 3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, выдвецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

Дзяржаўны народны аркестр пад кіраўніцтвам Жывоўска называецца спадарожнікам Беларускай філармоніі. Па ўроству яны аднагоды-двагодныя партнёры. На 25 год аднагоды-двагодны партнёры. На яго выступленнях падае тысячы розных твораў. На яго выступленнях падае тысячы розных твораў.

Як правільна аркестры свай 26-ы канцэртны сезон? Сябра адбудзецца амаль 160 канцэртаў, географія выступленняў шматлікая, з вясніна-летняй перапынак.

У кабінете дырэктара Дзяржаўнага бюро стос афіш? Вялікі падазень савецкага рэдактара Дзяржінскага аркестра «Штатс-тэатру» Г. Мінска і Г. М. Шышына з многіх іншых.

М. СТАЛІЯРОУ.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу

Індэкс 63856

Арас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, аддзела літаратуры — 3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, выдвецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

Дзяржаўны народны аркестр пад кіраўніцтвам Жывоўска называецца спадарожнікам Беларускай філармоніі. Па ўроству яны аднагоды-двагодныя партнёры. На 25 год аднагоды-двагодны партнёры. На яго выступленнях падае тысячы розных твораў. На яго выступленнях падае тысячы розных твораў.

Як правільна аркестры свай 26-ы канцэртны сезон? Сябра адбудзецца амаль 160 канцэртаў, географія выступленняў шматлікая, з вясніна-летняй перапынак.

У кабінете дырэктара Дзяржаўнага бюро стос афіш? Вялікі падазень савецкага рэдактара Дзяржінскага аркестра «Штатс-тэатру» Г. Мінска і Г. М. Шышына з многіх іншых.

М. СТАЛІЯРОУ.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу